

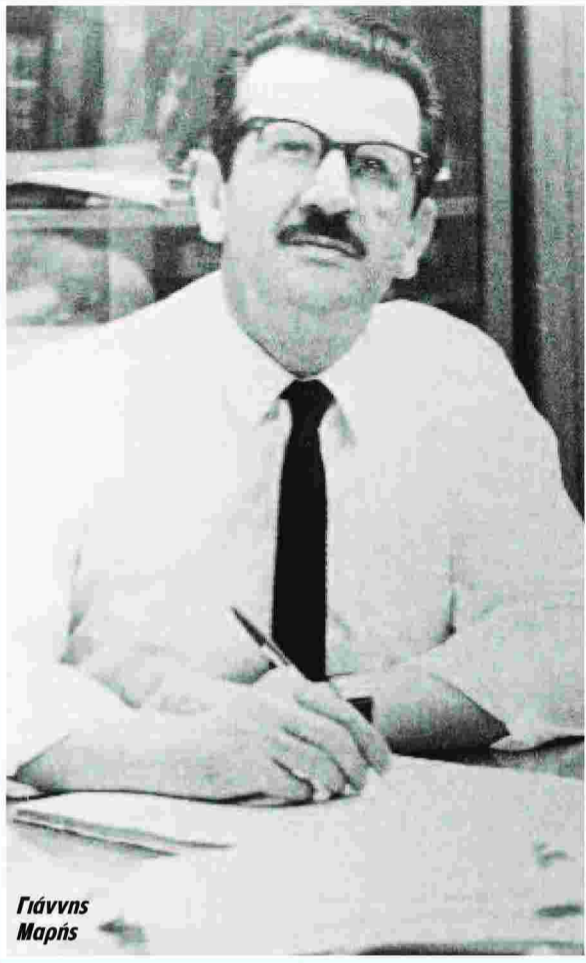
► Του **Γ.Ν. ΠΕΡΑΝΤΩΝΑΚΗ**

Θα μπορούσε κανείς να θεωρήσει ότι η ελληνική αστυνομική λογοτεχνία έχει δύο περιόδους κορυφής και πολλούς πρόποδες. Αφενός, το έργο του Γιάννη Μαρή, που καθόρισε τη μεταπολεμική εποχή και πυροδότησε εξελίξεις, κι αφετέρου τα πεζογραφήματα των τελευταίων δεκαετιών, που έχουν ανυψώσει το είδος σε εφάμιλλη θέση, τουλάχιστον στις αναζητήσεις του, με την υπόλοιπη πεζογραφία.

Ως τώρα, όμως, οι Ιστορίες της ελληνικής λογοτεχνίας συνήθως αγνοούσαν τα αστυνομικά μυθιστορήματα και διηγήματα, κατ' αρχάς επειδή μέχρι πριν από τέσσερις δεκαετίες τα θεωρούσαν παραλογοτεχνία. Επομένως, τώρα που αυτά έχουν εισέλθει στα υψίπεδα της σοβαρής λογοτεχνίας, διαβάζονται και βραβεύονται, αναγνωρίζονται και συζητούνται, μια δική τους Ιστορία έχει απόλυτο νόημα, ώστε αφενός να χαρτογραφήσει τις σκοτεινές εποχές του είδους κι αφετέρου να καταγράψει τις κορυφές και τις πεδιάδες του όταν αυτό εδραιώθηκε.

Ο Φίλιππος Φιλίππου, συγγραφέας ο ίδιος και κριτικός της αστυνομικής λογοτεχνίας, ανέλαβε να ψάξει εφημερίδες και βιβλία, να φέρει στο φως τα έργα της, να τα ταξινομήσει και να τα εντάξει στο περικείμενο της πνευματικής και κοινωνικοπολιτικής ζωής του τόπου μας, γράφοντας την πρώτη ελληνική Ιστορία του είδους. Ένας αιώνας αστυνομικών ρεπορτάζ, μεταφράσεων και περιοδικών, διηγημάτων και μυθιστορημάτων, από τα αλώνια της παραλογοτεχνίας και της υποκοιτούρας μέχρι τα σαλόνια της λογοτεχνίας, έχει πολλά να πει τόσο για την ίδια τη συγγραφή όσο και για την κοινωνία που τα γεννά.

Αξονας του βιβλίου, όπως ρητά δηλώνεται και πραγματώνεται, είναι ο Γ. Μαρής, που αποτελεί την ελληνική εκδοχή του Ζορζ Σιμενόν. Ήταν δημοσιογράφος αριστερών ιδεών, που

Γιάννης Μαρής

Από τα αλώνια στα σαλόνια

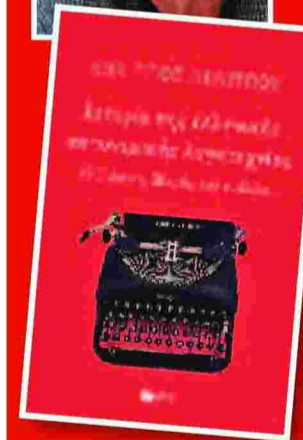
δούλεψε σε διάφορα έντυπα, ζυμώθηκε με την ελληνική κοινωνία και γνώρισε στο πλαίσιο των ερευνών του τα εγκλήματα και τις κοινωνικές αναταραχές των πρώτων μεταπολεμικών δεκαετιών. Έτσι, γράφοντας αστυνομικά έργα, καλύπτει από τη μια ένα κενό στη λογοτεχνία της εποχής κι από την άλλη μετατρέπεται τα φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας σε μυθιστορήματα, ώστε να τα απολαύσει το ευρύ κοινό που ζητούσε την εποχή εκείνη αναγνώσματα τέτοιου είδους.

Φυσικά, ο Γ. Μαρής δεν ήταν ο πρώτος, αφού προηγήθηκαν άλλες άγνωστες-ημιάγνωστες μορφές της αστυνομικής γραφής, που έγραφαν κατά βάση στα έντυπα του Μεσοπολέμου και του Μεταπολέμου,

αλλά ούτε κι ο τελευταίος μεγάλος, αφού ακολούθησαν, από τη δεκαετία του '90 -κατά βάση- και μετά σημαντικοί δημιουργοί, που ανανέωσαν το είδος, το μετέτρεψαν σε κοινωνικό, σε ψυχολογικό, σε πολιτικό, του έδωσαν αισθητική αξία, το αναβάθμισαν. Έτσι, μια ολόκληρη αλυσίδα κειμένων και συγγραφέων, θεμάτων και οπτικών γωνιών, παρελαύνει στο βιβλίο, το οποίο ακολουθεί σε γενικές γραμμές τη χρονολογική σειρά (γι' αυτό, λόγω όλου αυτού του όγκου, θα ήταν χρήσιμο ένα ευρετήριο ονομάτων και έργων).

Παρόλο που ο Φ. Φιλίππου δεν κάνει φιλολογική-επιστημονική δουλειά, παρόλο που δεν επιδιώκει να δώσει ερμηνείες στα φαινόμενα και να εμβαθύ-

νει θεωρητικά, γράφει την ιστορία του με τον σύγχρονο τρόπο, που θέλει τα έργα να συνάπτονται με το πλαίσιο που τα κυοφόρησε. Έτσι, αναφέρεται στα ρεπορτάζ των εφημερίδων, στη νεανική παραβατικότητα, στα εγκλήματα πάθους, στο κοινωνικό πλαίσιο και στις πολιτικές εξελίξεις, μολονότι δεν έδωσαν άμεσα τροφή στην αστυνομική λογοτεχνία, στα είδη ψυχαγωγίας, στον χώρο του βιβλίου και ειδικά στα περιοδικά και στους εκδοτικούς οίκους που στήριξαν το είδος κ.α. Όλα αυτά εξηγούν τον τρόπο με τον οποίο το αστυνομικό αφήγημα ανδρώθηκε, τα θέματά του και την πρόσληψή του από τα λαϊκά κατ' αρχάς στρώματα, αλλά και από την κριτική, η οποία το είδε στην αρχή επιφυλακτι-

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

«Ιστορία της ελληνικής αστυνομικής λογοτεχνίας. Ο Γιάννης Μαρής και οι άλλοι»

Μελέτη

Πατάκης, 2018

Σελ. 437

κά κι αργότερα το αγκάλιασε όλο και θερμότερα. Έτσι, οι σχετικές περιρρέουσες συνθήκες που καταγράφονται από τον Φ. Φιλίππου καθορίζουν το πλαίσιο: τα εγκλήματα που διαπράττονταν και έδιναν τροφή στο είδος, τα περιοδικά και οι εφημερίδες που δημοσίευαν λογοτεχνήματα σε συνέχειες, η ανάγκη του κοινού για εύπεπτη ψυχαγωγία και φυσικά οι επιδράσεις από το εξωτερικό.

Επειδή όμως η Ιστορία δεν είναι απλώς ιστοριοδίφια αλλά και ερμηνεία, αξίζει να δούμε πώς το βιβλίο θέτει μερικά ερωτήματα γύρω από την αστυνομική λογοτεχνία, τα οποία δεν απαντώνται και χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης. Το γιατί λ.χ. η δικτατορία του Μεταξά και αυτή των συνταγματαρχών ευνόησε την αστυνομική λογοτεχνία, γιατί η Αριστερά κατ' αρχάς την απαξίωσε, ενώ οι περισσότεροι συγγραφείς που την υπηρέτησαν είχαν αριστερά φρονήματα, γιατί πολύ πρόσφατα η Αριστερά την αγκάλιασε, γιατί γενικότερα τα τελευταία είκοσι πέντε-τριάντα χρόνια το αστυνομικό μυθιστορήμα επανακάμπει δριμύτερο και μάλιστα κερδίζει την εκτίμηση της κριτικής κ.λπ. Και φυσικά ποια είναι η αισθητική αξία των εκατοντάδων έργων που έχουν δημοσιευτεί, στοιχείο καθοριστικό για την καταξίωσή τους.

Ο Φ. Φιλίππου έκανε ιδιαίτερα σημαντική δουλειά συγκεντρώνοντας πολύ αξιολογικό (αφανές) υλικό, με αποτέλεσμα για πρώτη φορά να έχουμε λεπτομερή χαρτογράφηση του χώρου της ελληνικής αστυνομικής πεζογραφίας. Μολονότι λείπει η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε (άρθρα και βιβλία), τα υπάρχοντα ευρετήρια καταγράφουν τόσο τα έργα του Γιάννη Μαρή όσο και άλλες παράπλευρες πληροφορίες. Ο αναγνώστης πλέον μπορεί να ξεκινήσει να σκέφτεται το είδος μέσα στις ιστορικές του συνθήκες και στην εξέλιξή του από τη «Μάσκα» και το «Μυστήριο» ως τα βραβευμένα βιβλία του σήμερα.